Suomen Kalankasvattajaliitto ry
Finlands Fiskodlarförbund rf

Suomen kalankasvattajaliiton esitykset hallitusohjelman kalankasvatustavoitteiden toteuttamiseksi

Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan kotimaisen kalan kulutusta, saatavuutta ja vientiä lisätään keventämällä kalankasvatukseen liittyvää luvitusta ja sääntelyä. Lisäksi jatketaan kotimaisen kalan edistämisohjelman ja vesiviljelystrategian toimeenpanoa. Näiden ohjelmien tavoitteena on kotimaisen kasvatetun kalan vuosituotannon kolminkertaistaminen.

Kalankasvatustoimiala esittää tavoitteeseen pääsemiseksi seuraavia uudistuksia:

1. Määräaikaisista ympäristöluvista toistaiseksi voimassa oleviin lupiin

Ympäristönsuojelulain mukaan ympäristöluvan pitäisi olla pääsääntöisesti toistaiseksi voimassaoleva. Luvan myöntämiseen määräaikaisena tulee olla erityinen syy (ks. YSL 87 §). Kuitenkin kaikki verkkoallaslaitosten ympäristöluvat annetaan määräaikaisina noin 6 vuoden lupina. Ympäristölupien määräaikaisuudelle ei ole painavia perusteita. Kalankasvatus verkkoaltaissa on elintarvikkeiden alkutuotantoa, josta ei aiheudu äkillisen ympäristöriskin vaaraa. Tuotantoteknologioihin ei ole näköpiirissä sellaisia muutoksia, joiden vuoksi luville olisi asetettava määräaikoja.

Ympäristölupien antaminen myös verkkoallaskasvatukseen toistaiseksi voimassaoleviksi vähentäisi ympäristölupahakemusten käsittelymääriä. Tämä olisi merkittävä hallinnollinen keventämistoimi, joka toteuttaisi hallitusohjelman tavoitetta. Toistaiseksi voimassa olevien lupien myöntäminen mahdollistaa myös paremmin rahoituksen saamisen yrityksille.

Ympäristölupiin ei tule myöskään sisällyttää määräyksiä verkkoaltaiden määrästä, pinta-alasta tai rehulaaduista ja ominaispäästöistä, vaan altaiden sijainti ja kulmakoordinaatit pitää riittää. Määräys pitää tulla sovellettavaksi myös jo myönnettyjen lupien seurantaan ja valvontaan.

2. Kuormitukselle kolmen – viiden vuoden jousto

Ympäristöluvitetun kalanviljelylaitoksen kuormituksen valvonta-aikaa tulee nostaa nykyisestä yhdestä vuodesta kolmen – viiden vuoden liukuvaan keskiarvoon niin, että tuotanto-olosuhteiden vaihtelua voidaan tasata. Tämä parantaa myös ruokinta-aikojen joustavuutta ja sitä kautta kalojen hyvinvointia.

Ehdottamamme aikaväli vastaa kirjolohen kasvattamista teuraskokoon. Laitoksesta luonnonvesiin aiheutuva kuormitus laskettaisiin kolmen – viiden perättäisen tuotantovuoden liukuvana keskiarvona siten, että yksittäisen vuoden kuormitusta lisäävä poikkeama saa olla enintään 20 prosenttia.

Jouston pitää tulla sovellettavaksi myös jo myönnettyjen lupien seurantaan ja valvontaan.

3. Ympäristölupakynnyksen nostaminen luonnonravintolammikoilla

Ympäristölupaa tulee edellyttää jatkossa vain sellaisilta luonnonravintolammikoilta tai lammikkoryhmiltä, jotka ovat kooltaan suurempia kuin 50 hehtaaria. Luonnonravintolammikoissa kasvatetaan kalavesien hoitoa varten huomattava määrä siian, kuhan ja harjuksen poikasia.

Ehdottamamme uusi lupakynnys olisi edelleen tuotantovolyymiltään suhteellisesti paljon pienempi kuin muun eläintuotannon ympäristölupakynnykset.

Kalankasvatusta pitää kohdella tasapuolisesti muun alkutuotannon kanssa. Ympäristölupakynnyksen nostaminen vähentäisi erityisesti pienimuotoista kalankasvatusta harjoittavien yritysten hallinnollista taakkaa ja ympäristöluvan hakemiseen liittyviä selvitystarpeita sekä niihin liittyviä kustannuksia ja toiminnan laajuuteen nähden korkeita lupamaksuja.

4. Sisämaan kalankasvatuslaitoksille suurempia ympäristölupia

Kalaistutuksiin menevien sekä ruokakalakasvatuksen poikasten kasvatus tapahtuu sisämaassa. Myös ruokakalaa kasvatetaan paljon sisämaassa. Merellä ei voi kasvattaa kalanpoikasia, vaan poikashuolto tapahtuu sisävesialueella.

Koko viljelyketjun on oltava kunnossa alkukasvatuksesta lähtien, jotta tavoiteltu tuotannon määrän nosto voidaan saavuttaa. Tämä tarkoittaa, että myös sisävesille on myönnettävä riittävän isoja kasvatuslupia. Paras vaihtoehto ympäristön kannalta olisi yksikkökokojen kasvattaminen nykyisiä lupia suurentamalla. Suuremmat yksikkökoot mahdollistaisivat investoinnit myös tehokkaampiin vesiensuojelutoimiin. Olemassa olevissa paikoissa on jo todettu, että kasvatus onnistuu ja olosuhteet ovat kaloille hyvät.

5. Talvisäilytyspaikat on turvattava

Avomerikasvatuksen kehittämisessä ja lupaehdoissa on huomioitava myös talvisäilytyspaikkojen tarve. Tällä hetkellä talvisäilytyspaikkojen vähäisyys aiheuttaa koko maan ruokakalakauppaa koskevia markkinahäiriöitä, koska ilman talvisäilytysmahdollisuutta tuotanto joudutaan perkaamaan ja markkinoimaan syksyllä lyhyessä ajassa.

6. Typpirajoituksen poistaminen

Päästöjä koskevissa lupamääräyksissä typen määrää ei ole tarpeen rajoittaa. Rehun valmistajan ja kalanviljelytoiminnan harjoittajan etu on minimoida rehun kustannuksia ja sen kalleinta ainesosaa, eli proteiinisisältöä (= typpipäästöä).

Rehujen fosforipitoisuutta on pienennetty huomattavasti, mutta typpipitoisuuden eli proteiinipitoisuuden osalta vastaavaa pienentämistä ei ole mahdollista toteuttaa, koska rehujen sisältämä proteiinimäärä on jo kalojen normaalin kehityksen kannalta alarajalla.

Typpipäästöjen suhteuttaminen fosforipäästöihin nykyistä lievempänä mahdollistaisi luvitettujen kalankasvatuslaitosten tuotannon nostamisen ilman lisäinvestointeja.

7. Kiertovesikasvatuksen ympäristöluvan sujuvoittaminen

Jätevedenpuhdistamoon johdettavan kiertovesikasvatuksen kuormituksen ei tulisi edellyttää ympäristölupaa, jos vastaanottavan jätevedenpuhdistamon kapasiteetti ja ympäristölupa mahdollistaisi niiden käsittelyn. Luvanvaraisuuden poistuminen vähentäisi olennaisesti hallinnollista taakkaa.

Kiertovesilaitoksen ei tulisi joutua lainkaan YVA-prosessiin tilanteessa, jossa hyödynnetään vanhaa olemassa olevaa teollisuusinfraa, eikä siihen tehdä mittavia muutoksia. Eli YVA-tarveselvityksen tulisi antaa aina vastaus ”ei tarpeen kiertovesilaitokselle”.

Kiertovesilaitoksille ei ole syytä myöskään antaa määräyksiä kalatiheydestä. RAS-laitoksen kalojen kasvatuksessa kuten kaikessa kasvatuksessa pyritään optimoimaan kalojen hyvinvointi.

8. Ympäristölupien tarkastusehdon (71§) palauttamista lakiin ei tarvita:

Ympäristölupaa tarvitsevat yritykset eivät kannata toistaiseksi voimassa olevien lupien tarkastusehdon (71§) palauttamista lakiin, vaikka viranomaiset haluaisivat sen takaisin jossain laajuudessa. Lähtökohtana tulee olla, että viranomaisen on huolehdittava asiakirjojen ajanmukaisuudesta, eikä ongelmia tule ratkaista lakisääteisillä tavoilla.

Valvontaviranomainen voi tehdä jo nykyisillä säännöksillä aloitteen luvan muuttamiseksi lupaviranomaiselle, jos toiminta tai toiminnan olosuhteet ovat luvan myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet ja luvan muuttaminen on tämän vuoksi tarpeen. Pienet ympäristölupaehtojen muuttamistarpeet pitäisi voida hoitaa kevennetyllä menettelyllä.

9. Vesienhoidon ympäristötavoitteet ja niistä poikkeaminen

Kalankasvattajaliiton mielestä lakia muutettaessa on otettava huomioon ulkopuolisen tahon tekemä vaikutustenarviointi. Kansallisen lainsäädännön tulisi olla linjassa EU-direktiivin kanssa, eikä siitä ole tarkoituksenmukaista tehdä kansallisesti tiukempaa. Pidämme tilaluokitusten tietopohjaa puutteellisena. Sitä tulisi kehittää selkeämmäksi ja kattavammaksi, ennen kuin tilatavoitteista tehdään sitovia.

10. Haittaeläimien metsästykseen joustoja

Kalankasvatukselle aiheuttavat merkittävää haittaa hylkeet, merimetsot, haikarat, sääkset, lokit, tiirat ja saukot. Ongelmayksilöiden pyyntiä pitää helpottaa metsästyslupaprosesseja keventämällä. Esitämme, että laitosalueella jatkuvasti olevan tai vierailevan ongelmayksilön saa tappaa ilmoittamalla siitä etukäteen sekä saalisilmoituksella jälkikäteen. Nykyisin luvanhakuprosessi vaatii aikaa ja jos lupa tulee, se on voimassa vain lyhyen aikaa.

11. Vesihomeen torjunta kalankasvatuksessa

Vesihome haittaa entistä enemmän uhanalaisten lohikalojen istutustuotantoa Suomessa. Ongelmaa on tutkittu vuosia, mutta asian ratkaisemisessa ei ole päästy eteenpäin. Ehdotamme, että asiaan nimitetään viranomainen, joka ottaa kokonaisvastuun asian ratkaisemisesta. Nimettävällä taholla on oltava riittävä rahoitus ja valtuudet toimenpiteiden nopeaan toimeenpanoon.

12. Kokoavia huomioita

Ympäristölupaprosessin tulee olla mahdollistava. Nyt lupapäätöksen tekemiseen kuluu kohtuuttomasti aikaa ja ennakoitavuus on heikkoa. Oikeusprosessit ovat hitaita. Lupien ehdot ovat tarpeettoman yksityiskohtaisia. Viranomaisten tulisi tuoda esille omat näkemyksensä prosessin alkuvaiheessa, eikä myöhemmin selvityspyyntöinä ja valituksina.

Tarvittavista selvityksistä tulee antaa selkeä ohjeistus, mitkä selvitykset ja mallinnukset kelpaavat. Tällä hetkellä toiminnanharjoittajia pyydetään selvittämään myös asioita, jotka eivät ole toimijan vaikutuksen alaisia. Kalankasvatuksen aloituslupa suhteutettuna kustannuksiin on usein myös liian pieni.

Sijainninohjauksen tulisi auttaa toiminnanharjoittajaa luvan hakemisessa ja parantaa lupaprosessin ennustettavuutta.

Suomen kalankasvattajaliiton norminpurkuehdotuksilla kevennettäisiin hallinnon ja yritysten hallinnollista taakkaa ja sujuvoitettaisiin lupaprosesseja. Kalankasvatusalalla on useita kasvuhakuisia yrityksiä. Muutokset antaisivat paremman ennustettavuuden ja mahdollistaisivat tuotannon kolminkertaistamisen. Tämän seurauksena Suomen kalaomavaraisuus, kauppatase ja elinkeinokalatalouden työllistävyys paranisivat.

Ehdotuksilla ei ole yleisellä tasolla vaikutuksia vesiympäristön tilaan, sillä kalankasvatuksen ravinnekuormituksen osuus on vain noin 1%. Pääosa kaupallisesta kalankasvatuksesta säilyisi jatkossakin ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä.